

Mersad ef. Krešić

Tema: Značaj kurbana i kurban u našoj tradiciji

Samo jedan u nizu Allahovih propisa jeste i obveza klanja kurbana. Ovaj šerijatski propis ustanovljen je druge godine po hidžri, odnosno po dolasku Muhammeda a.s. u Medinu.

Definicija kurbana

Mnogo je definicija kurbana koje su islamski pravници spomenuli u knjigama fikha. Jedna od najpreciznijih definicija kurbana sigurno jeste da je kurban: ime za ono što se kolje od stoke, približavajući se time Uzvišenom Allahu, u danima Kurban-bajrama, sa odgovarajućim uvjetima.

Druge godine po hidžri muslimani su prvi put prisustvovali Muhammedovom a.s. izvršenju ove vjerske obveze, koji se odmah, nakon klanjanja bajram namaza i završene hutbe, vratio kući i zaklao dva kurbana:

Prvi je zaklao za sebe i svoju obitelj, a drugi je zaklao za svoj ummet učeći za vrijeme oba klanja: Allahumme inne haza minke ve ilejke što znači „Bože, ovo je od Tebe i Tebi“

Jer je ispravno smatrao da sve što i čovjeku pripada i što čovjek posjeduje, da mu je to Allah dž.š. dao i nitko drugi.

Ugledajući se na svoj jedini i najveći uzor Muhammeda a.s., muslimani su odmah počeli primjenjivati ovaj propis koji, po svojoj biti, predstavlja sjećanje na Ibrahima a.s. u zamjenu za njegovu nepokolebljivu spremnost: žrtvovanja svoga sina Ismaila a.s. i iskrenu zahvalnost i ljubav prema Allahu dž.š.

Žrtvovanje kurbana bilo je poznato i u životu i povijesti ranijih naroda.

O kurbanu se u Kur'anu ne govori često ako uzmemo u obzir sam izraz «kurban», no žrtvovanje imetka, vlastitog života u ime Uzvišenog Allaha teme su koje nalazimo u brojnim ajetima časne Knjige.

Od samog početka bivanja ljudi na Zemlji, odnosno od Adema, a.s., ustanovljava se pravilo da se žrtva izražava kroz formu žrtvovanja (klanja) domaćih životinja. U ta drevna vremena stoka je predstavljala imetak od najvećeg značaja i važnosti i sasvim je prirodno da su ljudi za Allahovo zadovoljstvo žrtvovali upravo stoku.

Kurban je u prvom studiju bio poznat pod ovim izrazom „kurban". Prvog su ga u praksi primijenili Ademovi a.s sinovi Kabil i Habil o čemu Kur'an govori: „Ispričaj im događaj dvojice Ademovih sinova; Obojica su prinijeli kurban, od jednog je bio primljen, a od drugog nije. Tada onaj reče: Sigurno ću te ubiti. Ovaj odgovori: Uzvišeni Bog prima samo od bogobojaznih." (Maide, 31)

Osnovna mudrost izvršenja vjerske obveze kurbanda je približavanje Allahu dž.š. kao što se to i Kur'anom potvrđuje kad god se govori o ovom propisu.

Spominje se u nekim predajama da je Idrisu, a.s., bilo naređeno da prinosi tri stvari: tamjan, zaklane životinje i vino. Uz to je prinosio prve plodove od svega; od mirisnog bilja - ruže, od žitarica – pšenicu, a od voća –grožđe. U Starom Zavjetu u Prvoj knjizi Mojsijevoj kaže se za Nuha, a.s., da je prinosio žrtvu Bogu «od svake čiste stoke i od svijeh ptica čistijeh...»

Inače Stari Zavjet obiluje zapovijedima o prinošenju žrtava. Treća knjiga Mojsijeva sadrži posebna poglavlja o žrtvama naslovljena kao: «Zakon o žrtvama paljenicama», «Zakon o žrtvama za grijeh», «Zakon o žrtvama zahvalnim», «Zakon o žrtvama jestivim», «Zakon o žrtvama za prijestup» ... Pored stoke i ljetine Židovi su u početku prinosili i ljudske žrtve. U Drugoj knjizi o carevima spominje se da je car Ahaz kao žrtvu prinio svoga sina. Kasnije se ova žrtva preinačila u žrtvovanje jednog dijela tijela te je tako obrezivanje (sunećenje) ostalo kao zamjena za ljudsku žrtvu.

U tekstu «Istorijat kurbanda» autora Rešada Bilalića nalazimo prenesenu predaju po kojoj tradicija obrezivanja koja simboliše žrtvovanje, vodi porijeklo još od Adema, a.s.. U Barnabinu evanđelju se navodi da je povod obrezivanju Ademov grijeh.

Kaže se da se Adem zavjetovao da će, pošto je zgriješio, usliša li mu Bog pokajanje, odsjeći jedan dio sebe. I kad mu je pokajanje uslišano na Džibrilovu uputu Adem se obrezao i ispunio svoje obećanje.

Sa kršćanstvom ideja žrtve dobiva nagli preobražaj. Obznanjuje se da je Bog beskrajno blag i milostiv, ali i pravedan. On ne traži žrtvu za iskupljenje pojedinačno od svakog čovjeka, On traži žrtvu za iskupljenje čitavog čovječanstva. Svaki čovjek je u biti grješan jer se rađa sa grijehom praoca Adama. Da bi se svijet očistio, po kršćanstvu, bilo je potrebno da Bog pošalje sina svoga jednorodnoga, koji će otjelovljen u ljudskom liku, živjeti ljudski život i biti, iako sam bezgrješan, na križ razapet da bi svojom nevinom krvlju i mučeničkom smrću izbavio čovječanstvo iz grijeha. Ovdje vidimo prisutnu ideju, ne žrtvovanja čovjeka radi Boga - nego se žrtvuje Bog radi čovjeka.

Od prvih ljudi na zemlji pa do dolaska Ibrahima a.s. institucija kurbanu je prošla kroz svoje različite faze. Govoreći o Ibrahimu a.s. koji izvršavajući svoje obećanje prema Allahu dž.š. bira najdraže što ima za kurban, bira sina Ismaila a.s. za izvršavanje ovog obećanja:

„Pošto je odrastao da može zajedno s ocem raditi i zarađivati, reče mu otac: „Sine, vidio sam u snu da te dajem kao kurbanu, pa razmisli šta ćeš na to reći!, Reče. „Oče!, čini što ti je naređeno!, naći ćeš me, ako Bog da, od onih koji su strpljivi.“ Obojica su se pokorili Božjoj volji i Njegovoj zapovijedi i Ibrahim a.s. je postavio na zemlju svoga sina na stranu kako bi izvršio svoju obavezu. Mi smo ga zvali: Ibrahimu, ti si ispunio Božju zapovijed koja ti se u snu pokazala. Mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine. Ovo je bilo jedno veliko iskušenje. Mi smo mu u zamjenu dali velikog kurbanu.“

(Saffat 103-110)

Kao što se obredi hadža, klanje kurbanu, podizanje Kabe vežu za Ibrahima i Ismaila, a.s, tako je i sa učenjem tekbira. Kada se pojavio ovan - kurban od Allaha dž.š. kao zamjena za Ismail, a.s., prisutni melek proučio je tekbir: ALLAHU EKBER, ALLAHU EKBER.

Ibrahim, a.s., potom prouči: LA ILAHE ILLALLAHU VALLAHU EKBER.

Na kraju Ismail, kao dječak, donosi tekbir i čini zahvalu Allahu dž.š. riječima: ALLAHU EKBER VE LILLAHIL-HAMD.

Ovaj tekst meleka, Ibrahima a.s. i Ismaila a.s. se naziva TEKBIR-I TEŠRIK, a glasi:

ALLAHU EKBER, ALLAHU EKBER. LA
ILAHE ILLALLAHU VALLAHU EKBER. ALLAHU
EKBER VE LILLAHIL-HAMD.

Ovi ajeti iz sure Saffat ukazuju na vjerovanje dviju generacija:

Generacije koja odlazi, predstavljena u ličnosti Ibrahima a.s.

I generacije koja dolazi, predstavljena u ličnosti Ismaila a.s.

Obje generacije, odnosno obje ličnosti pokazuju svoju nepokolebljivu privrženost vjerovanja u Allaha dž.š.

Žrtvovanje za vjerovanje ne zna za granice, ljubav prema vjerovanju ne zna za nedaće, čežnja za zadovoljstvom Allaha dž.š. ne zna za cijenu. Otac žrtvuje za kurban najdraže što posjeduje, a sin opet daje od sebe najviše što ima – život.

Zar može postojati veličanstvenija priča ljubavi prema Istini, odnosno prema Allahu dž.š.?

Zar je onda čudo što je Ibrahim a.s. prozvan HALILULLAH – Božji prijatelj.

Kuranski simbol zamjene kurbana u slučaju Ibrahima a.s. ostao je uzor svim vjernicima koliko treba davati za rad na putu ostvarivanja vjerovanja, koliko treba ulagati na putu stvaranja uvjeta za očuvanje vjerovanja i koliko treba biti nepokolebljiv na putu potvrđivanja svog vjerovanja.

Zar se može na nečem drugom više učiti nego što treba učiti na Kur'anu? Zar su nam potrebni drugi uzori i primjeri?

Kada čovjek musliman spozna zašto je neki ibadet propisan, to ga potiče u činjenju tog ibadeta. Stoga su učenjaci pokušali spomenuti mudrosti propisivanja klanja kurbana.

U tome je oživljavanje sunneta Ibrahima, a.s., a naređeno nam je da slijedimo vjeru Ibrahima, a.s. Kazao je Uzvišeni: *"Poslije smo tebi objavili: 'Slijedi vjeru Ibrahimovu, vjeru pravu, on nije Allahu druge smatrao ravnim!'"* (Nahl, 123.) Klanje kurbana je veliki pokazatelj čovjekove spremnosti na žrtvovanje za Allahovu vjeru i čovjekove pokornosti Uzvišenom Stvoritelju.

Klanje kurbana je jedan od načina kako da čovjek podmiri mesom sebe, svoje susjede i one kojima je potrebno, a mnoge predaje ukazuju da je to bio jedan od ciljeva klanja kurbana za vrijeme Allahovog Poslanika.

Na propisanost ovog ibadeta u islamu ukazuju argumenti iz Kur'ana, sunneta i konsenzusa islamskih učenjaka.

Što se tiče Kur'ana, na propisanost kurbana ukazuju riječi Uzvišenog: *"Zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji."* (Kevser, 2.)

Što se tiče sunneta Allahovog Poslanika, on je prepun argumenata koji ukazuju na propisanost ovog ibadeta. Dvije su vrste hadisa koji ukazuju na propisanost klanja kurbana: riječi Allahovog Poslanika i njegova praksa. Od Džabira, r.a., prenosi se da je kazao: "Prisustvovao sam bajram-namazu sa Allahovim Poslanikom, pa kada je završio hutbu, sišao je sa minbera, te mu je doveden ovan kojeg je svojom rukom zaklao govoreći: 'Bismillahi (u ime Allaha), Allahu ekber (Allah je najveći), ovo je od mene i od onih iz moga ummeta koji nisu zaklali.'"

Što se tiče hadisa u govornoj formi vezanih za kurban, njih je izuzetno mnogo. Jedan od njih je hadis Džunduba ibn Sufjana, r.a., u kojem stoji: "Prisustvovao sam Kurban-bajramu sa Poslanikom, pa je vidio meso kurbana koji je zaklan prije završetka namaza, te je kazao: 'Ko zakolje kurban prije nego što se klanja ili prije nego što klanjamo, neka ponovo zakolje drugi kurban, a oni koji nisu zaklali, neka zakolju sa bismillom.'" (Buharija i Muslim)

U klanju kurbana je zahvalnost Allahu na mnoštvu blagodati kojima je obasuo čovjeka. Mnogo je blagodati kojima je Uzvišeni Allah obasuo Svoje robove, jedan od načina iskazivanja zahvalnosti Uzvišenom Allahu je poštovanje Njegovih naredbi. U ovom slučaju poštovanje naredbe biva klanjem kurbana za one koji su u mogućnosti.

PROPIS KLANJA KURBANA

Islamski učenjaci po pitanju propisa klanja kurbana imaju dva stava. Većina islamskih učenjaka smatrala je da je klanje kurbana pritvrđeni sunnet onima koji su u mogućnosti. Preneseno je da su ovog stava bili: Ebu Bekr, r.a., Omer, r.a., Abdullah ibn Mubarek, Alkame, imam Malik, Šafija, Ahmed, Ebu Jusuf i Muhammed

Da je klanje kurbana obaveza onima koji su u mogućnosti, smatrali su: El-Lejs, El-Evza'i, imam Malik u jednoj predaji od njega, imam Ebu Hanife, Zufer, Ebu Jusuf i Muhammed u jednoj predaji od njih,

Mnogo je drugih učenjaka koji su kazali izjave slične ovoj, da je teško kazati da je to vadžib –obaveza, ali da su dokazi toliko jaki da musliman koji je u mogućnosti ne bi trebao izostaviti klanje kurbana.

S obzirom na to, stav četiri pravne škole i mnogih drugih mudžtehida bio je da je klanje kurbana prioritetnije nego udjeljivanje sadake u protuvrijednosti kurbana.

Također, većina učenjaka smatrala je propisanost klanja kurbana za sve vrste ljudi, bez razlike bili kod kuće ili na putu, za muškarce i za žene i za one koji su na hadždžu.

Postoje više vrsta kurbana, i to:

- redovni kurban koji se kolje svake godine.
- zavjetni kurban, koji se kolje nakon ispunjenja danog zavjeta, kao na primjer: "Zaklat ću kurban ako mi projekt uspije"; nakon što je projekt uspio, dužnost je ispuniti zavjet i zaklati kurban, ova vrsta kurbana se mora u potpunosti podijeliti;
- kurban po oporuci, što znači ako jedan ili oba roditelja ostave u emanet svojoj djeci ili se u testamentu vakifa spominje da se za njega nakon smrti kolje kurban, ova vrsta kurbana se također u potpunosti dijeli;
- kurban koji se kolje u sklopu propisa nijjeta hadža, temetu', kiran (hedjun).

TKO SE SMATRA IMUĆNIM ZA KLANJE KURBANA

Pošto većina učenjaka spominje da je propisano klanje kurbana onima koji su imućni, pitanje koje se samo nameće i koje mnogi postavljaju jeste: Tko se smatra imućnim?

Pravnici hanefijske škole uvjetovali su da bi kurban bio obavezan nekoj osobi, ona treba da je bogata, tj. da posjeduje nisab zekata koji prelazi preko čovjekovih elementarnih potreba. To su argumentirali hadisom: "Tko ima mogućnost pa ne zakolje kurban, neka se ne približava našoj musalli (mjestu klanjanja bajram-namaza)."

UVJETI ISPRAVNOSTI KURBANA

S obzirom da je klanje kurbana ibadet, za njegovu ispravnost propisani su mnogi uvjeti, koje ćemo spomenuti ukratko kako bi čovjek musliman znao kako postupati prilikom kupovine i nabavke kurbana.

Prvi uvjet: Da kurban bude od vrste stoke (deva, krava, bravče)

Većina islamskih pravnika, među kojima su imami četiri pravne škole, zauzela je jednoglasan stav da je uvjet za ispravnost kurbana da bude od vrste stoke: deva, krava, bravče (sitna stoka obuhvata koze i ovce), a to su

argumentirali riječima Uzvišenog Allaha: "Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje." Kazao je imam Kurtubi u svome Tefsiru, komentirajući riječi "stoke": "Stoka su deve, krave, bravčad."

Drugi uvjet: Da dostigne odgovarajuću starosnu dob

Većina učenjaka smatrala je da je uvjet za ispravnost kurbana da je dostigao doba ispadanja sjekutića (ar. sunijj), na taj način se određuje zrelost (punoljetnost) životinje. Deva treba da je napunila pet godina i ušla u šestu, krava da je napunila dvije godine i ušla u treću, bravče da je napunilo godinu i ušlo u drugu, s tim što je izuzeta ovca gdje je dozvoljeno da se zakolje janje koje je starije od šest mjeseci ako je veliko kao i ovca od godinu dana. To su argumentirali hadisom Džabira, r.a., da je Allahov Poslanik kazao: "Ne koljite za kurban osim zrele, punoljetne (ar. mussin) životinje, a ako ne budete u mogućnosti, onda mlado janje."

Treći uvjet: Da kurban bude bez ikakvih tjelesnih nedostataka

Pošto je klanje kurbana ibadet kojim se muslimani približavaju svome Gospodaru, a Gospodar ne prima osim ono što je dobro, u našoj vjeri propisano je da kurban treba biti debeo, dobar, zdrav i bez ikakvih tjelesnih nedostataka ili mahana koje mogu vidljivo utjecati na pomanjkanje mesa. Osnova ovog poglavlja su riječi Allahovog Miljenika: "Četiri ne zadovoljavaju da budu kurban: jednooka ili ćorava, čija je ćoravost jasna; bolesna, čija je bolest jasna; hroma ili šepava, čija je hromost ili šepavost jasna; zakržljala, u čijim kostima nema moždine."

Također, ako bi se našle pri kurbanu druge mahane sa istim značenjem, propis bi bio isti. A ako bi se pri kurbanu našla mahana koja je izraženija od spomenutih, to također čini kurban neispravnim.

Dakle, ovaj hadis jasno ukazuje na to da ako bi kurban imao pri sebi neku malu mahanu, da to ne smeta zbog riječi Poslanika: "Čija su ćoravost, bolest, hromost i zakržjalost jasni", što znači da ako mahana nije jasna, to neće smetati.

Ako je životinja koja se kolje za kurban stvorena bez repa ili joj je otkinut rep, po mišljenju većine učenjaka, takva ne zadovoljava da bude kurban.

Kada govorimo o mahanama kurbanu, lijepo je spomenuti da je po mišljenju većine islamskih učenjaka dozvoljeno da kurban bude kastrirana životinja. Na to ukazuju mnogi hadisi u kojima je spomenuto da je Poslanik klao za kurban dva bijela, kastrirana ovna.

Dozvoljeno je klati za kurban mužjaka, pa makar često služio za rasplod.

Većina učenjaka smatrala je da je dozvoljeno zaklati steonu životinju.

Dozvoljeno je zaklati životinju koja je ošišana (vuna).

Dozvoljeno je zaklati životinju koja je izgubila glas.

Ovo su neke mahane koje se mogu naći pri kurbanu, ali je svakako bolje da kurban bude zdrav i bez ikakvih mahana koje su spomenute.

Jedno od pitanja s kojima se srećemo svakoga Bajrama jeste: Za koliko osoba vrijedi jedan kurban?

Većina islamskih učenjaka smatrala je da je jedna ovca dovoljna za vlasnika i za njegovu obitelj bez razlike koliki broj članova obitelji bio, što su argumentirali mnogim argumentima. Spomenut ćemo jedan, tj. hadis Aiše, r.a., u kojem stoji da je Poslanik zatražio oštar nož, pa kada mu je dala, oborio je ovna i kazao: "Gospodaru, ovo je od Muhammeda i njegove obitelji i od Muhammedovog ummeta", zatim ga je zaklao. (Muslim)

Što se tiče deve i krave, većina učenjaka smatrala je da je dozvoljeno da u klanju krave i deve sudjeluje sedam osoba. Na to ukazuju mnogi hadisi, a spomenut ćemo samo jedan, odnosno riječi Džabira, r.a.: "Zaklali smo u godini u kojoj je bila Hudejbija, zajedno sa Allahovim Poslanikom, devu za sedam i kravu za sedam osoba." (Muslim)

Ovaj pojam udruživanja u klanju deve ili krave odnosi se na udruživanje ljudi iz različitih obitelji, a ne iz jedne, kao što je slučaj sa klanjem ovce kada čovjek kolje ovcu za sebe i svoju obitelj.

(A ako bi čovjek želio zaklati kravu ili devu za sebe i svoju porodicu, to je dozvoljeno bez razilaženja islamskih učenjaka).

KOJI JE KURBAN NAJVREDNIJI

Pošto je islam savršena i potpuna vjera postavlja se pitanje Koji je kurban najvrjedniji? Islamski učenjaci, u želji da dođu do odgovora, razišli su se po ovom pitanju i zauzeli tri različita stava.

Prvi stav, mišljenje većine učenjaka, jeste da je najvredniji kurban deva, zatim krava, zatim ovca, zatim koza. Tog stava bili su pravници šafijske, hanbelijske i bukvalističke pravne škole. To su argumentirali sa više dokaza, a jedan od njih je hadis Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik kazao: "Tko se okupa petkom, kupanjem od džunupluka, zatim ode u džamiju kao da je žrtvovao devu, ko ode u drugom vremenu kao da je žrtvovao kravu, a ko ode u trećem vremenu kao da je žrtvovao rogatog ovna, ko ode u četvrtom vremenu kao da je žrtvovao kokoš, a ko ode u petom vremenu kao da je žrtvovao jaje. Kada izađe imam dođu meleki i slušaju vaz." (Buharija i Muslim)

Malikijska pravna škola smatrala je da je najbolji kurban ovca, zatim krava, potom deva. Svoj stav zasnovali su na činjenici da je Allah poslao ovna kao iskup Ibrahimu, a.s., za njegovu pokornost. Također su argumentirali svoj stav i time da je to bila većinska praksa Allahovog Poslanika. Mnogo je vjerodostojnih hadisa u kojima je zabilježeno da je Poslanik klao ovna ili dva za kurban.

Hanefijska pravna škola smatra je da je najbolji kurban onaj koji ima najviše mesa i čije je meso najkvalitetnije, potvrđujući to riječima Poslanika: "Najdraži kurban Uzvišenom Allahu jeste onaj koji je najvredniji i onaj koji je najdeblji."

Što se tiče uhranjivanja kurbana

Većina islamskih učenjaka smatrala je pohvalnim uhranjivanje kurbana, jer je praksa Allahovog Poslanika bila da kolje za kurban dva debela, bijela, kastrirana ovna;

Kada je u pitanju boja kurbana

Veliki broj učenjaka spomenuo je da je najvredniji kurban bijele boje, zato što je spomenuto u više hadisa da je Poslanik klao bijele ovnove za kurban.

Međutim, treba napomenuti da učenjaci nisu smatrali pokuđenom niti jednu drugu boju, ali su govorili o tome koja je boja najvrednija.

Što se tiče spajanje kurbanda i akike

Većina islamskih pravnika smatrala je da nije dozvoljeno spojiti kurban i akiku koljući jedan kurban, sa namjerom da time oduži i kurban i akiku, jer svaka od spomenutih stvari je zaseban ibadet, za svaku od njih je propisano puštanje krvi, i ne može se jednim klanjem odužiti za dva zasebna ibadeta.

Kada je u pitanju vrijeme klanja kurbanda

Klanje kurbanda je vremenski ograničen ibadet. Zbog toga bi čovjek musliman trebao poznavati početak tog vremena i njegov kraj, kako ne bi pogriješio i kurbansko meso pretvorio u klasično meso.

Prvo ćemo spomenuti početak vremena.

Početak vremena u kojem je dozvoljeno zaklati kurban počinje nakon klanjanja bajram-namaza i bajramske hutbe, ako se bajram klanja u vremenu u kojem je klanjao Allahov Poslanik, a on je klanjao bajram-namaz nakon što bi izašlo sunce i odskočilo od horizonta u visini koplja – bez obzira da li klanjao bajram-namaz ili ne onaj koji želi da kolje kurban, bez obzira bio od onih koji su u gradu ili na selu, bez obzira da li se u njegovom mjestu klanjao bajram namaz ili ne, bez obzira da li zaklao poglavar muslimana ili ne.

U mjestima u kojima se ne klanja bajram-namaz oni koji žele klati kurban sačekat će da izađe sunce, da odskoči od horizonta u visini koplja, na to će pridodati dužinu namaza i bajramske hutbe, a nakon toga mogu početi sa klanjem kurbanda.

Muhammed a.s. je rekao: "Prvo čime počinjemo ovaj dan (Bajram) je namaz, zatim se vraćamo i koljemo kurbane. Onaj ko postupi tako, postupio je po našem sunnetu, a ko zakolje prije namaza, to je klasično meso koje je darovao svojoj porodici, meso koje nema ništa sa obredom kurbanda." (Buharija i Muslim)

Što se tiče završetka vremena u kojem se kolju kurbani

Većina učenjaka smatra da je mogućnost klanja kurbanu po ovom prestaje sa zalaskom sunca trećeg dana Bajrama. Ovog stava bile su tri pravne škole, osim šafijske.

Kad je u pitanju klanje kurbanu noću

Većina islamskih učenjaka smatra je da je dozvoljeno klanje kurbanu noću, ali je to pokuđeno. Ovog mišljenja bile su tri pravne škole, osim malikijske. Imam Malik smatrao je da je zabranjeno klanje kurbanu noću.

Prioritetnije je mišljenje većine islamskih učenjaka iz razloga što ne postoje jasni i precizni argumenti koji to zabranjuju. A ako ne postoje validni dokazi koji to zabranjuju, onda je osnova da je to dozvoljeno.

Najbolje vrijeme za klanje kurbanu je

vrijeme u kojem je Poslanik klaao svoje kurbanu – prvog dana Bajrama, neposredno nakon završetka bajram-namaza.

ŠTO SE TRAŽI OD ONOGA KOJI KOLJE KURBAN, PRIJE KLANJA I U TOKU KLANJA KURBANU

Osoba koja želi klati kurban trebala znati što se od nje traži prije klanja kurbanu i u samom klanju kurbanu, kako bi se to učinilo na najpotpuniji i najispravniji način. Islamski učenjaci naveli su mnoge stvari, a mi ćemo spomenuti neke od njih.

-Nijet – namjera

Čovjek bi u momentu kupovine trebao imati namjeru da kupuje kurban. Mjesto namjere je u srcu i nije propisano izgovaranje namjere riječima. Čovjek će prilikom klanja namjeravati klanje kurbanu, jer je namjera ono na osnovu čega se razlikuju klasično meso i kurban. Vanjstinom ne postoji razlika između ta dva djela. Dvojica ljudi, jedan do drugog, kolju. Jedan u srcu namjerava klanje kurbanu, a drugi namjerava podmiriti obitelj mesom. Obojica će biti nagrađena po svojoj namjeri.

-Dovođenje kurbanu do mjesta klanja na lijep način

Propisano je da se kurban na lijep način dovede do mjesta klanja. U vjerodostojnoj predaji zabilježeno je da je Omer, r.a., vidio čovjeka kako vodi kurban tegleći ga za nogu, pa mu je kazao: "Teško tebi, na lijep način ga vodi u smrt."

-Da dobro naoštiri i pripremi nož kojim će klati kurban

Islam ne traži od čovjeka da pati životinju prilikom klanja, zato je propisano pripremanje i oštrenje noža kojim će se klati kurban. Kazao je Allahov Poslanik: "Allah je propisao dobročinstvo prema svemu, kada ubijate – na lijep način ubijajte, kada koljete – na lijep način koljite, naoštrite svoje noževe kako biste olakšali životinji." (Muslim)

Pokuđeno je oštriti i pripremati nož pred kurbanom ili životinjom koja se kolje. Kazao je Allahov Poslanik čovjeku kojeg je vidio da je oborio ovcu i oštrio nož, a ona gledala u njega: "Zar želiš da je usmrtiš više puta! Zašto nisi nož prije pripremio?" (Hakim od Ibn Abbasa, r.a., a njegovu vjerodostojnost potvrdio je šejh Albani.)

Pohvalno je da se obori ovca ili krava prilikom klanja, dok je sunnet kod klanja deve da se kolje stojeći, savijene prednje lijeve noge. Više je dokaza koji potvrđuju spomenuto, tj. da je Poslanik obarao ovce prilikom klanja, a da je klao devu savijene prednje lijeve noge.

Da se okrene prema Kibli onaj tko kolje kurban, a i da kurban bude okrenut u pravcu Kible.

Pohvalno je vlasniku kurbana, ako može, da on osobno zakolje kurban, a ako ne može, onda da prisustvuje njegovom klanju. Više je vjerodostojnih hadisa u kojima je spomenuto da je Poslanik svojom mubarek rukom klao kurbane.

Od sunneta je da se spomene Allahovo ime prilikom (prije) klanja kurbana. Više je vjerodostojnih hadisa u kojima je spomenuto da je Poslanik spominjao Allahovo ime (bismillahi) prilikom klanja kurbana.

Ne smeta da neko pomogne vlasniku kurbana prilikom klanja, naročito kod klanja krave, bika.

KAKO SE VRŠI PODJELA KURBANSKOG MESA

Većina islamskih učenjaka preporučila je da se meso kurbana podijeli u tri trećine: jedna da se ostavi sebi, jedna za prijatelje, susjede, poznanike, jedna za

siromahe. Ako bi čovjek podijelio meso kurbana na neki drugi način, ne bi napravio nikakav prekršaj. U podjeli mesa trebalo bi imati na umu sljedeće činjenice: da je većina učenjaka smatrala pohvalnim da čovjek pojede nešto od kurbanskog mesa

Većina islamskih učenjaka nije dozvoljavala da se proda bilo koji dio kurbana. Što se tiče kože kurbana, nju također nije dozvoljeno prodavati, a dozvoljeno je sebi ostaviti i njome se koristiti. Allahov Poslanik je kazao: "Tko proda kurbansku kožicu, njegov kurban je ništavan."

Sva četiri dana koliko traje Kurban bajram, zabranjeno je muslimanima postiti.

KURBAN U NAŠOJ TRADICIJI

Naša tradicija je uglavnom ta koja prati sve ove šerijatske propise.

Posebni običaji koji su vezani za Kurban bajram:

-u nekim dijelovima ljudi posebno hrane ovce ili krave na ime kurbana i njeguju ih, vjerujući da će ih te životinje prenositi preko sirat ćuprije i pričaju djeci o sirat ćupriji i prenošenju ljudi na njihovim kurbanima, tako da se djeca zbližavaju sa tim malim životinjama, odrastaju sa njima zajedno, ali ih onda predaju Allahu dž.š.. Već tada se u svijest djece urezuje kako ono što nam je jako drago ne može biti uvijek uz nas, ali, ako to nama drago žrtvujemo u ime Allaha, naći ćemo to na drugom svijetu.

-lijepo je da oni koji imaju uvjete kupe kurban ranije i brinu se o njemu neko vrijeme. Dobro bi bilo da se cijela obitelj uključi na neki način i osjeti taj cijeli čin.

-prilikom odlaska u džamiju na klanjanje Bajram namaza pokuđeno je bilo što jesti.

-na putu od kuće do džamije s bajram-namaza muslimani, u sebi i tiho, uče tekbire

-po povratku iz džamije s bajram namaza kolju se kurbanu. Prilikom klanja kurbana pazi se udovoljavanju svih šerijatskih propisa, a poslije toga se dijeli kurbansko meso: rodbini, susjedima, prijateljima.

Kurbane dijele najviše djeca i običaj je da oni kojima se udijeli kurban daruju djecu i daju im bajramluk u novcu.

Onaj koji daje kurban izgovara riječi HALAL OLSUN, a onaj koji kurban prima izgovara KABUL OLSUN.

Kada se dijeli kurban susjedima treba istaći da se kurban može podijeliti i susjedu nemuslimanu, jer je tako i Muhammed a.s. radio i postupao kada se radilo o kurbanskom mesu.

-nakon toga se od kurbanskog mesa sprema ručak, na kome prisustvuju svi članovi obitelji.

-kurbanske kožice se lijepo osuše i od njih se, najčešće, izrađuju postekije za klanjanje.

Kada je riječ o kurbanu, treba istaći da kod našeg muslimanskog svijeta postoji neka posebna vrsta kulta kurbana. Oni ovu obavezu, koja je vadžib drže na većem stupnju nego namaz, post, zekat i hadždž

- Važno je da kurban bude bez mahana i da ima odobrenje veterinarske inspekcije.

- Nipošto se ne smije dogoditi da se uvodi praksa, kao i u nekim muslimanskim zemljama na istoku, da se kurban kolju ispred zgrada na javnim površinama. Treba poštovati zakone i civilizacijske norme i to raditi samostalno samo ako postoje uvjeti za to.

Oni koji nemaju mogućnosti da u svojim baščama kolju kurbane, uplaćuju klanje kurbana u institucijama koje to rade uz dozvolu Islamske zajednice, kao što je slučaj sa nama u Zagrebu.

Ovdje se kurban uplaćuju u Islamskoj zajednici, a kolje se u prostorijama Nekih klaonica, koja posjeduje halal certifikat. Za kurbane se kolju krave od dvije godine starosti. Islamska zajednica zadužuje jednu osobu muslimana da izabere kurbane bez mahane. Kurbanske životinje kolje musliman izgovarajući BISMILLAHU ALLAHU EKBER, a neposredno prije klanja životinje jedan od imama uči dovu pored svakog kurbana za sedam osoba.

Kurbansko meso se skladišti:

- za potrebe prehrane učenika Islamske gimnazije,
- za prehranu učenika polaznika vjerske pouke – mekteba,
- za potrebe javne kuhinje,
- dijeli se siromašnim muslimanima našeg džemata
- dijeli se siromašnima gdje se ukaže potreba
- i naravno može se uzeti i svoja trećina

Treba imati na umu i obveznost učenja tekbir-i tešrika poslije svakog farz namaza, od prvog Dana Arefata, počevši od Sabah namaza, pa sve do četvrtog dana Kurban bajrama završavajući sa ikindijom namaz. Dakle kroz 23 dnevna namaza obavezni smo poslije farz namaza učiti tekbir-i tešrik.

Molim Allaha da nam ukabuli naše kurbane, koje žrtvujemo iz zahvalnosti na onome što nam je On darovao!

Korištena literatura:

Smisao i značaj kurbana, Grupa autora, Sarajevo 1979

Vjerski običaji muslimana u BiH, Enver Mulahalilović, Sarajevo 1989

Kurban i Hadž, Esad Bajić, Jablanica 2007

Šerijatsko pravni propisi o kurbanu, Elvedin Pezić, Rijad 2008

Kurban. U: Fikh. Udžbenik za medrese, Nusret Abdibegović, Sarajevo 2001